

Hei

Kiitos kannan pyytämisestä Omaishoitajaliitosta. Liitto ei ole tällaiseen aiemmin virallisesti kantaa ottanut, mutta asiantuntijoidemme kanssa olemme viime aikoina pohtineet erityisesti ennaltaehkäisevää tukea ja myös kuntien roolia omaishoitajien tukemisessa ja terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä sote-rakenteen muutoksen myötä. Tässä liiton linjausta, jonka vien tiedoksi myös omaan hallitukseemme 10.3. ja kerron myös tästä Kuhmon kaupungissa tehdystä aloitteesta. Tiedossamme on, että Kittilän kunnassa on tehty esitys kuntalisän maksamisesta sopimuksen tehneille omaishoitajille. Napapiirin omaishoitajayhdistyksestä 19.2. saamieni tietojen mukaan asia on siellä edelleen valmistelussa.

<https://www.lapinkansa.fi/kittila-alkaa-maksaa-omaishoitajille-kuntalisaa-ti/11413668>

Omaishoitajaliiton kannanotto 20.2.2025

Asia: Omaishoitajien ennaltaehkäisevä tukeminen kunnissa ja hyvinvointialueilla

Omaishoitajaliitto kannattaa omaishoitajien tukemista ennaltaehkäisevästi, mikä edistää omaishoitajien hyvinvointia sekä jaksamista ja jatkamista tehtävässään sekä hoidettavan kotona asumista.

Ennaltaehkäisevä tukeminen voi olla yksilö- tai ryhmämuotoista ja toteutua monin tavoin. Ennaltaehkäisevää tukea tarvitaan kunnilta ja hyvinvointialueilta.

Apua arkeen

Moni omaishoitaja ei pääse itse edes ulkoilemaan ja lenkille, kun on sidottu tehtävässään, eikä lähipiiristäkään saa apua, jos sukulaiset asuvat kauempana. Joku voi olla kotimiehenä hoidettavan kanssa muutaman kerran viikossa, että omaishoitajalla on hieman omaa ulkoilu- ja lenkkeilyaikaa tai mahdollisuus vaikkapa kulttuuriharrastuksiin. Kun joku olisi hoidettavan kanssa, omaishoitaja pääsisi paremmin myös omaishoitajayhdistyksen vertaisryhmään kuulemaan vinkkejä arkiselviytymiseen muilta omaishoitajilta ja jakamaan tunteitaan vertaisten kanssa, mikä auttaa jaksamaan tehtävässä.

Monet kunnat myöntävät esimerkiksi alennusta tai kokonaan maksuttomia liikuntamahdollisuuksia esim. uimahalleihin. Tämä kannustaa pitämään huolta omasta hyvinvoinnista, eikä kaikki hoidettavat tarvitse jatkuvaa omaishoitajan läsnäoloa.

Osa omaishoitajista kaipaa siivousapua tai itselleen vaikkapa hierontaa tai jalkojen hoitoa, mutta pienituloisilla ei ole niihin varaa, eikä edes tuloja, jotta kotitalousvähennys auttaisi.

Erilainen kotiaskareissa ja tehtävissä auttaminen on kannatettavaa. Omaishoitoperheelle voi olla haastavaa suoriutua omakotitalokiinteistön vaatimista tehtävistä, vaikkapa lumitöistä tai ruohonleikkuusta.

Rahallinen tuki

Osalla kunnista, nykyisin hyvinvointialueilla, oli aiemmin käytössä myös ns. ennakoivan tuen luokka osana omaishoitajien tukemista. Silloin maksettiin pientä korvausta lähipiirin henkilölle varsinaista omaishoidon tuen tilannetta kevyempiin hoito- ja hoivatilanteisiin, silloin kun hoidon sitovuus ei ollut jokapäiväistä.

Valitettavasti tämä tuen muoto on lopetettu kaikilta hyvinvointialueilta, eikä uusia tukia tässä luokassa enää myönnetä missään. Omaishoitajaliitto kuitenkin kannattaa tällaista

kevyempää rahallista tukea ennaltaehkäisevänä tuen muotona, joka mahdollistaa hoidettavan kotona asumisen jatkumisen, ja korvaa kotihoidon tai osan sen käynneistä ja siten todennäköisesti siirtää raskaamman palvelun tarvetta. Kevyemmissä tilanteissa voidaan tukea myös muilla tavoin kuin suoraan rahallisesti esimerkiksi palvelusetelillä.

Rajoitteet ja haasteet

Kevyemmän tuen luokan rahallinen korvaus ei saa korvata varsinaista omaishoidon tuen palkkiota, kun kriteerit siihen täyttyvät. (ks. myös THL 2025, Sopimusomaishoidon tilannekuva 2024. Työpaperi

53/2024, https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/149865/URN_ISBN_978-952-408-391-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Ennaltaehkäisevä auttaminen ei saa korvata sopimuksen tehneen omaishoitajan lakisääteistä vapaata.

Ennaltaehkäisevää tukemista ei pidä rajata vain sopimuksen tehneisiin omaishoitajiin, vaan sitä pitää voida myöntää myös sopimuksettomille omaishoitajille, joilla hoivavastuu on sitova ja kuormittava, myös sosiaalihuoltolain 11 §:n mukaan.

Jos kunnat ryhtyvät auttamaan ja tukemaan omaishoitajia, edellyttää se todennäköisesti tietojen vaihtoa kunnan ja hyvinvointialueen kesken, jotta omaishoitajat tavoitetaan. Tässä ei ole Omaishoitajaliiton näkemyksen mukaan estettä, kun lupa omaishoitajilta kysytään.

Jos auttaminen ja tukeminen alkaa eriytyä kuntien välillä, saattaa se aiheuttaa eriarvoisuuden kokemista asuinkunnan mukaan. Omaishoitajaliitto ei vastusta kuntien toimia omaishoitajien hyväksi sillä perusteella, että se aiheuttaa eriarvoisuutta. Kunnat voivat paremminkin kirittää toisiaan. Kun väestö ikääntyy, tarvitaan monenlaisia ratkaisuja kunnilta ja hyvinvointialueilta sekä järjestöiltä, jotta voimme auttaa ja tukea läheis- ja omaishoitajia, joiden varassa on 80 prosenttia eri ikäisten ihmisten avustamisesta ja hoivasta

Tarvittaessa lisätietoja lisäkseni myös Omaishoitajaliiton Pohjois-Suomen aluevastaava Liisa Riekkiseltä, liisa.riekkinen@omaishoitajat.fi tai jäsenyhdistyksestämme, Kainuun omaishoitajat ja läheiset ry:stä <https://kainuunomaiset.fi/>

Mielellään kuulemme, jos aloite etenee toimeenpanoon Kuhmossa ja myös jos se saa kielteisen päätöksen.

Yhteistyöterveisin

Sari-Minna Tervonen

toiminnanjohtaja

Omaishoitajaliitto ry

matkapuhelin 050 368 4554

puh. 020 780 6514

sari.tervonen@omaishoitajat.fi

Hämeentie 105 A 18

00550 Helsinki

www.omaishoitajat.fi